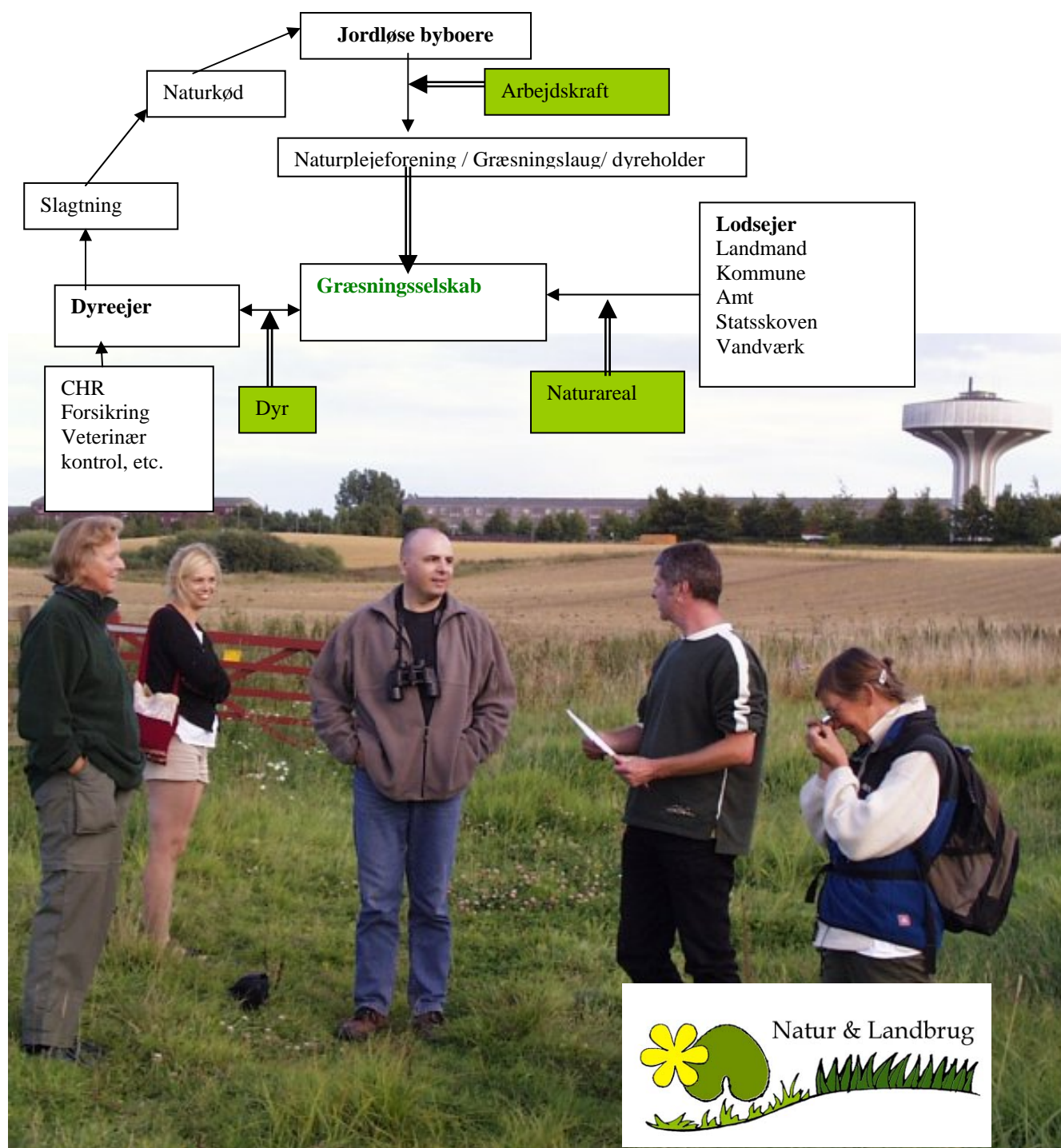

Græsningsselskab som naturplejenetværk mellem landmænd, lodsejere og byboere

Hjortespring Naturplejeforening

**Dette notat er udarbejdet i samarbejde med
Hjortespring Naturplejeforening som 1. fase i et
demonstrations- og pilotprojekt for græsnings-selskaber, der
er finansieret af Direktoratet for Fødevarerhverv, DFFE.**

**Naturkonsulentfirmaet Natur & Landbrug – www.natlan.dk –
forestår projektledelse og projektudførelse.**

Området i Hjortespring Kilen

Foreningens arealer ligger i det åbne landzoneareal i Hjortespring Kilen mellem Klausdal og Smør- og Fedtmosen, og som tilhører Herlev Kommune. Denne østlige del af Hjortespring Kilen er netop blevet fredet i forbindelse med en revidering af Smør- og Fedtmosens gamle fredning.

Hjortespring Kilens landzonearealer – og dermed naturplejeforeningens folde – er i Københavns Amts Regionplan udlagt som spredningskorridor og som SFL (Særlig Følsom Landbrugsområde). Specielt er området vigtig som spredningskorridor for stor vandsalamander og spredte forekomster af orkidéer, kodrivere samt den unikke planteart Gul Bartsie. Visse områder i Herlevs del af Kilen har landbrugspligt, men ikke naturplejeforeningens arealer.

Herlevs del af Hjortespring Kilen kan fremvise mange former for naturpleje: Sommerafgræsning med kvæg ved Hjortespring Naturplejeforening, fåreafræsning alene og i kombination med kvæg, høslæt som Hjortespring Naturplejeforening udfører i to små områder, der tilsyneladende ikke – eller kun i mindre omfang - har været i omdrift, samt helårsafgræsning med Naturcenterets Skotsk Højlandskvæg. Der er også mange områder, som af kommunen slås om efteråret, med slagleklipper, eller som slet ikke plejes, og hvor havearter af gyldenris er under kraftig udbredelse.

Foreningens folde

I tre sæsoner fra 2002 til og med 2004 har Hjortespring Naturplejeforening afgræsset to folde på i alt 3,7 ha.

- Vestfolden (figur 1) udgør 2.1 ha. Den ligger umiddelbart nord for Sortsøvej i Herlev og rummer oprindelige danske plantearter samt få rester af kulturarter fra en fjern landbrugshistorie.
- Kildegårdsfolden (figur 2) udgør 1.6 ha og rummer næsten udelukkende kulturarter.

Fra og med 2005 halveres Kildegårdsfolden til 0,8 ha og foreningen tildeles i stedet, en ny fold, beliggende mod øst ved Smørmosen. Denne fold er på 1,6 ha og er beliggende ved siden af et fugletårn, og kaldes derfor for Fugletårnsfolden

(figur 3). Fugletårnsfolden rummer, til foreningens glæde, også oprindelige danske plantearter.

Foreningen afgræsser fra og med 2005 derfor i alt 4,5 ha fordelt på tre folde uden tilknytning til hinanden. Høslætområderne er vist på figur 4.

Vestfolden

Naturplejeforeningens Vestfold ligger i overgangen mellem tunneldalsskrænten mod syd og Tibberup Å et stykke nord for folden. Tunneldalen indeholder mange vandhuller, der er dannet som dødishuller, dvs. oprindelig uden til- og afløb. Græsningsfolden indeholder et lille fugtigt område. På [historiske kort](#) (1860-1900) er folden mod øst flankeret af en grøft i kombination med en grusvej, men ellers er der ikke angivet fugtige områder i folden. Området har givetvis i historisk tid været fælles græsningsareal, men har i en periode af ukendt længde været opdyrket og i omdrift. Umiddelbart før foreningen overtog folden blev den

Figur 1. Vestfolden på 2,1 hektar. Gule streger afgrænser del-områder hvori plantearterne er registreret og opgjort. Rød dobbeltpil er lågen ved læskuret. Blå streger er et område med et etableringseksperiment. Lysegrønne streger er offentlige stier. Kildegården ses yderst til højre på billedet.

plejet med slåning i ca. 3 år. Inden da har folden ifølge oplysninger fra lokale borgere været kendt som fårefold i ca. 25 år. Vestfolden er ikke beskyttet af naturbeskyttelsesloven bortset fra vådområdet, der udgør ca. 200 m² om vinteren. Vestfolden er uden træer.

Området afgrænses mod nord, øst og syd, af grus- og trampestier. Mod vest grænser folden op til boligområdets have og grønne område. Umiddelbart vest for folden ligger et lille grønt træ- og kratbevokset område med især spredte tjørne, som ejes af en grundejerforening.

Dyrene forsynes med ledningsvand ved lågen, som er etableret mod øst sammen med et lille læskur som skygge giver for dyrene (figur 1).

Når dyrene lige er flyttet fra Vestfolden midt på sommeren er græsset kort og der er ikke mange blomster, men det kommer der straks efter. Vådområdet er lavvandet og bliver fuldt opvarmet af solen til glæde for padder, krybdyr, ferskvandsorganismer og engfugle.

Når dyrene kommer tilbage til Vestfolden står vegetationen højt i vådområdet og hundredvis af kattehaler og andre arter har blomstret i mellemtiden.

Kildegårdsfolden

Naturplejeforeningen har fra 2002 til 2004 også afgræsset Kildegårdsfolden (figur 2). Den ligger umiddelbart vest for Naturcenter Kildegården. Denne fold har tidligere været i omdrift i en længere periode, er meget næringsrig og rummer stort set kun kulturarter. Der er ikke lavet botaniske beskrivelser i denne fold. På figur 2 ses et vådområde syd for Kildegårdsfolden, der er helt tilgroet med pil. Brune frøer forsøger at yngle her, men med ringe held pga. for megen skygge. En nattergalehan synger også sporadisk her, men der er næppe fødegrundlag for et kuld unger. Foreningen har søgt Københavns Amt om midler til naturgenopretning, og fra 2005 har de fået bevilling til at inkludere dette vådområde i folden, samt til at få vådområdet oprenset. Formålet er at plejen skal skabe: Ynglebetingelser for Hjortespring Kilens 6 paddearter, generel biologisk mangfoldighed, samt fødegrundlag for en kommende nattergalefamilie.

Figur 2. Hjortespring Naturplejeforenings Kildegårdsfold på 0,8 hektar. Når hegnet trækkes rundt om vådområdet mod syd i 2005, bliver folden på ca. 1 ha. i alt.

Kildegårdsfolden: Alle foldene omkring Kildegården rummer kulturarter og er meget rige på næringsstoffer. Det udelukker de fleste danske arter fra at indvandre foldene, bortset fra horse-tidsel, ager-tidsel og stor nælde. Smuk ser horse-tidslen ud på billedet, men den udgør et stort problem, fordi den forekommer så talrigt at dyrene går uden om planterne, som så må slås med buskrydder i stedet.

Fugletårnsfolden

Naturplejeforeningen har med græsningssæsonen 2005 fået tildelt plejen af et mere artsrigt eng- og overdrevsområde umiddelbart op til Smørmøsen, se Figur 3. De nordlige dele af folden er grundvandsnære, § 3 beskyttede samt vinteroversvømmede.

Denne smukke fold har spredte paddehatteformede tjørne. Farve-Reseda er tidligere observeret, men ellers er folden ikke nøjere undersøgt.

Figur 3. Hjortespring Naturplejeforenings nye fold, Fugletårnsfolden på 1,6 hektar. En del er udpeget som § 3 beskyttet areal (skraveret). Ved det åbne vand øst for folden står der et fugletårn, heraf navnet på folden.

Figur 4. Hjortespring Naturplejforenings nuværende høslætarealer, beliggende nordøst for vestfolden. Høslætarealerne indeholder mange botaniske arter, heriblandt mange stedfaste arter, der de fleste andre steder i området tilsyneladende er pløjet væk under den tidligere landbrugsdrift.

Dagpragtstjerne. På høslætarealerne vokser desuden: Blåhat, hulkravet kodriver, stor knopurt, liden klokke, hjertegræs, vellugtende gulaks, dunet vejbred, gul snerre, og mange andre arter, som ikke er almindeligt forekommende andre steder i området.

Naturplejeforeningen

Hjortespring Naturplejeforening blev etableret i 2001 med første græsningssæson i 2002. Foreningen har både kvier og får på græs. Foreningen består af 22 - 26 medlemmer/familier. Nogle medlemmer aftager ikke kød i hver eneste sæson. Der var arealer og kødmedlemmer til 4 kvier og 12 lam med 6 moderfår i 2004. Foreningen har udflugter til kvægleverandørens naturplejeprojekter, med efterfølgende grilning af store kvæg rygge, en gang om året. Formanden for naturplejeforeningen er Bjarne Rosendal Jensen, Åhusene 6, 3500 Værløse, 44 98 49 01. Bjarne Rosendal Jensen er også medlem af Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite for Værløse & Herlev. Hjortespring Naturplejeforeningen har en hjemmeside, www.hjnnatur.dk.

Foreningens medlemmer tilser dagligt dyrene ifølge en turliste. Inspektionen afsluttes med at skrive i log-bogen, som er fysiske til stede ved folden. Desuden skriver alle medlemmer i online dagbogen på foreningens hjemmeside. Webmasteren sætter bl.a. tilsendte billeder og øvrig tekst ind på hjemmesiden og bestyrelsen kan selv skrive på hjemmesiden i visse andre rubrikker. Denne kommunikationsform fungerer godt. Der er fælles arbejdsdage og –aftener, hvor der strammes hegn, repareres hegn, flyttes dyr, flyttes fangefold, slås græs under hegnet, slås tidsler, flyttes vandtrug, bygges læskur mm. Og der spises og hygges. Dertil kommer mange timer med at slå hø med le og fjerne det afslåede materiale fra området.

Foreningen rummer flere ressourcepersoner. Således har foreningen bl.a. medlemmer, der ved noget specielt om padder, krybdyr, hjemmesideopsætning, regnskaber, administration, snedkerarbejde, vvs-arbejde. Desuden har foreningen forbindelser til transport mht. afhentning af kød. Foreningen har også medlemmer, der har stor interesse i at bevare og forbedre naturkvaliteten på to små områder med unikke arter. Dette gøres vha. høslæt med le.

Dyrene

Området afgræsses af 4 kvier af racen Angus. Sæsonen startede og sluttede ved at kvierne afgræssede Vestfolden. Midt i sæsonen går kvierne i Kildegårdsfolden. Dyrene får vand og skygge ved et læskur ved lågen. Dyrene fanges i en fangfold, der kan stykkes sammen af 6 mobile gitterlåger. Fangefolden stilles op i den fold hvor kvierne går, og vandtruget monteres inde i fangefolden, så kvierne holdes fortrolige med fangefolden. Når kvierne flyttes mellem foldene, køres de i hestetrailer eller hestetransporter. Kvierne afgræsser også det våde område i modsætning til fårene. Angusracen er meget fredelig, men livlig og udtryksfuld. Kvierne gives en kopfuld såkaldt 'tæmmeslik', dvs. kraftfoder, ved hvert tilsyn, for at familierne kan bevare tæt kontakt med dyrene. Dyrene tæmmes også for at de lettere kan fanges, flyttes og for at de kan transporteres og slagtes ustresset. Det er også en fordel at de kan indkaldes, hvis de skulle stikke af. Kvierne ejes, leveres og afhentes af Niels Poulsen, Fanefjordsgade 149, 4792 Askeby, Møn.

Gotlænderlammene køber foreningen ved sæsonens start. Moderfårene leveres tilbage til ejerne, når lammene slagtes. Fårene ejes af: Anders & Ulla Mouritsen, Kongemarksvej 75, Kattinge, 4000 Roskilde.

Information om foreningen

Naturplejeforeningens [hjemmeside](#) giver god information om foreningens virke og om hvordan god naturpleje udføres. Flere har henvendt sig til foreningens medlemmer via hjemmesiden og foreningen har været behjælpelig med etablering af nye foreninger. Bl. a. er 'Værløse Naturplejeforening – Koklapperne' etableret med hjælp fra Hjortespring Naturplejeforening.

Hjortespring Naturplejeforening har desuden en udførlig omtale om foreningen og diverse naturplejebegreber på [Københavns Amt hjemmeside](#) om kogræsserselskaber i amtet (www.kbhamt.dk).

Naturplejeforeningen har en informationstavle i A4-format, der informerer om naturplejens effekt på naturen, samt om dyrene og kontaktpersoner.

Offentlige arrangementer

Foreningens arrangementer annonceres i Herlev Bladet.

I August 2002 inviterede foreningen Herlevs borgere til et arrangement, der gik ud på at lysåbne et 95 % tilgroet vandhul, hvor der lever stor vandsalamander. Stor vandsalamander kan højst tåle 60 % tilgroning, ellers kan ynglen ikke nå at forvandle sig inden sommeren er gået. Ca. 50 m² åben vand blev skabt, ved at fjerne dunhammer med rod. Arrangementet blev omtalt i Herlev Bladets årbog 2002, der beretter om hændelser i Herlev.

Foreningen har derudover afholdt to ture for offentligheden i hvert af årene 2003 og 2004.

- Den ene tur, en salamandertur i maj. Den bliver ledet af foreningens formand og arrangeret i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite for Værløse & Herlev. Salamanderturene formidler det vigtige forhold, at dyregræsning er en betingelse for at holde lavvandede vådområder lysåbne, således at Danmarks padder kan bevares.
- Den anden tur under titlen '*Se det sommer af sol over engen*' er en tur i august om botanik, naturpleje, insekter og om biologisk mangfoldighed i øvrigt. Turene bliver ledet af foreningens formand i samarbejde med naturkonsulent Anna Bodil Hald.

Hjortespring Naturplejeforening arrangerede en sammenkomst mellem to foreninger den 21. september 2004. Hjortespring Naturplejeforening tog ud for at opleve det område, som Værløse Naturplejeforening – Koklapperne afgræsser. Her udvekslede de to foreninger erfaringer og visioner.

Hjortespring Naturplejeforening er en interessegruppe, der generelt arbejder med naturplejeaspekter, og foreningen har i marts 2004 indleveret hørings svar til Herlev Kommune vedrørende agenda 21-indsatsområdet til fremme af biologisk mangfoldighed.

Ligeledes har Hjortespring Naturplejeforening i januar 2004 indleveret et forslag til Miljøministeriet, samt Fødevareministeriet. Forslaget gik ud på at støtte til permanente græsarealer bør udbetales i forskellige størrelser afhængig af den naturkvalitet, der er opnået på arealerne. Indikatorer for naturkvalitet, kunne således danne baggrund for differentierede støttestørrelser. Miljøministeren besvarede bl.a. med, at de havde udgivet "Handlingsplan for biologisk mangfoldighed og naturbeskyttelse 2004-2009".

Adgang

Hjortespring Naturplejeforenings Vestfold er på de tre sider omgivet af et stisystem, der står i forbindelse med Hjortespring Kilens omfattende system af grus- og græsstier (figur 1). Der er adgang til området per bil ad Sortsøvej og fra P-pladsen ved Kildegården (figur 1)

Der er ikke adgang ind i Vestfolden med mindre man klatrer oven fælågen. Der er dog et ganske godt overblik over folden fra stierne umiddelbart op til området på de tre sider. Hjortespring Naturplejeforening har søgt Københavns Amt om adgangsforhold til alle folde vha. stenter, og ansøgningen er besvaret positivt. Det er dog uvist, om der er penge nok til stenterne, da den før omtalte bevilling til hegning og oprensning af vådområdet ved Kildegårdsfolden, er på 15.000 kr. i alt ekskl. moms.

Foreliggende information om naturen

Ud over en samlet artsliste over planter i vestfolden, der er lavet af foreningen og Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite i 2003, foreligger der ikke informationer om områdets planteliv. Vestfolden blev ved den lejlighed opdelt i seks områder. Bjarne Rosendal Jensen har desuden registreret ynglende spidssnudet frø, ynglende vibe, ynglende harer, rastende dobbeltbekkasin, tinksmed og en enkelt brushane, samt ofte fouragerende snoge i området. Der er desuden set mange almindelige fuglearter som stær, tårnfalk, spurvehøg, gråkrage og gråand samt sommerfuglene almindelig blåfugl, admiral og almindelig bredpande. Manglefarvet vandnymfe yngler i området, og mange andre arter er observeret.

Besigtigelse

Området er besigtiget sammen med naturplejeforeningens kontaktperson, Bjarne Rosendal Jensen. Den 6. september 2004 blev der gennemført botaniske registreringer af naturkonsulent og biolog Anna Bodil Hald, Natur & Landbrug.

Fire af de seks områder fra 2003 blev undersøgt i 2004 (område 1, 2, 3 og 5, jvf. figur 1)

Fremtid

Mulige aktiviteter i tilknytning til demonstrationsprojektet:

Det er ønskeligt at få lavet følgende tiltag og eksperimenter:

- Slåning af et område med ager-tidsel/stor nælde på skrænten (område 3) for at se, om det har effekt på artsdiversiteten. I 2004 blev disse to arter dog spist helt ned af kvierne ved den første afgræsning i vestfolden.
- Kan ønskede arter spire og etablere sig i foldene? Forsøg med etablering af en let genkendelig art fra naboområdet.

Andre emner for fremtiden:

- Naturplejeforeningen vil gerne have flere ture om botanik, planternes økologi og reaktion på plejedriften. Det bliver der rådet bod på gennem dette pilotprojekt, idet der arrangeres en offentlig tur i hhv. 2005 og 2006, hvor der bliver lavet PR for græsningselskabet. På turene vil der også blive lagt vægt på effekten af afgræsningen. Ved sammenligning til ikke afgræssede områder i nabolaget kan ses hvad der sker, hvis der ikke afgræsses. Der sammenlignes desuden til høslæt. PR mv. aftales mellem Natur & Landbrug og bestyrelsen for Hjortespring Naturplejeforening.
- Det er målet at vådområdet (område 1) i kombination med de mest artsrige, tørre dele af vestfolden (område 5) sammen med de to høslætområder optages af Københavns Amt som § 3 beskyttet natur med kær- hhv. overdrevsvegetation.
- Område 5 er tæt på at være botanisk overdrev, og dets græsningshistorie kan evt. afdækkes sammen med Herlev Historiske Forening. Det bør undersøges hvorvidt forskellige områder har været i omdrift, således område 5, området nord for område 5 på begge sider af stien, og de to høslætområder.
- Hovedlågen (fælågen) ved stien efterlades åben om vinteren, når der ikke er dyr i folden af hensyn til offentlighedens adgang til folden. Det korte græs og terrænet er velegnet til kælke for nabolagets børn og voksne. Lågen åbnes, så man tydeligt kan se, at det ikke er tilfældigt, at den står åben.
- Det bør undersøges, om græsningsfolden kan udvides med det relativt artsrige, ligeledes kommunalt ejede område, nord for folden indtil stien. Dette område er i dag ved at blive overgroet af havearter af gyldenris. I givet fald kan der etableres en klaplåge i henholdsvis øst og vestsiden, så stien bevares.
- Det bør undersøges om folden kan udvides – helt eller delvist - med det krat- og træbevoksede område tilhørende boligforeningen mod vest. Herved skabes 'skovgræsning' og skygge til dyrene.
- Der er ingen indgang til foldene for offentligheden. Foreningen har søgt midler til at etablere en A-stente ved fælågen, men kender ikke de økonomiske muligheder herfor endnu. Hvis folden udvides mod nord er det naturligt at etablere en klaplåge mod øst hhv. vest.

- Vedrørende informationsskilt ved folden vil det være fordelagtigt at have to info-tavler at skifte med – et når dyrene er i folden og et andet, når dyrene ikke er i folden. Skiltene kan være en del af dette projekts info-arbejde. Natur & Landbrug aftaler PR mv. med bestyrelsen for naturplejeforeningen.
- Etablering af høslæt-gruppe, der også kan have medlemmer, som kun deltager i høslæt-arbejdet. Her kan den lokalhistoriske forening være sparringspartner. Høslætområdet er de to nuværende småområder. En høslæt-gruppe kan etableres som et projekt, der har til formål at genetablere høslæt som det foregik i gamle dage i Herlev. Der tages udgangspunkt i gamle billeder og ressourcepersoner fra lokalhistorisk forening. Der bør tages kontakt til Herlev kommune for at få maskinel hjælp til at fjerne/flytte høet.
- I første omgang har høslættet til formål at fjerne biomasse i yderkanten og centralt at fjerne konkurrenter til blåhat og stor knopurt, der står tilbage og derved gives mulighed for at sætte frø og at fungere som nektar-/pollenkilde for køllesværme. Høslættet bør derfor forsøges udført på denne måde nogle år tidligt på sæsonen, dvs. midt i juni. Hulkravet kodriver er så talrig, at den vil klare sig ganske fint uden frøsætning.
- Forsøg med lokalt hø som artsvektor. Det afslåede plantemateriale i høparcellerne anvendes pt. ikke som hø, men fjernes fra området. Af naturressource mæssige årsager og for at få tilført nye ønskede arter til folden bør høet anvendes her. Der er gode muligheder for at sikre indvandring af nye arter til område 5 og område 3 ved om et par år høste senere og at fodre med det lokalt høstede hø i folden, idet høslætområdet da vil være rig på frøstandere fra arter, som ikke forekommer i græsningsfoldene. Høslæt er en god naturpleje for de udvalgte områder og vil - fodret som hø – både være til gavn for overdrevsområderne, hvor det hentes, og for de potentielle overdrevsområder i vestfolden.
- Foldudvidelse som artsvektor. For at vurdere, hvilke nye ønskede arter en foldudvidelse vil bibringe og hvordan Hjortespring Naturplejeforening kan bidrage til at sikre artsmangfoldigheden i Hjortespringkilen vil det være en god ide at lave en artsliste for området umiddelbart nord for folden.

Særlige arter mm.

Af særlige arter fra området bør nævnes maj gøgeurt og hulkravet kodriver. Dertil kommer kærarter som ager-mynte, alm. fredløs, kattehale, gul iris næbstar og toradet star, samt arter tilknyttet overdrev som alm. brunelle, mark-rødtop, høstborst, engriflet tjørn og slåen.

PR-mål for græsningselskabet

Hjortespring Naturplejeforening kan **udbrede kendskabet** til græsningselskabet og konceptet og derved få flere medlemmer – hvis det ønskes – eller være inspirator til en tilsvarende forening ved:

- at afholde offentlige møder og ture, hvor natureffekter fremvises sammen med naturkonsulent fra Natur & Landbrug
- at opdatere info-tavle med en vintertavle
- at skrive i lokalavisen, Herlev Bladet, om resultater

- at få lokal TV ud en arbejdsdag, hvor medlemmerne demonstrerer og fortæller om, hvad de laver. Dette bør måske koordineres med Naturplejeforeningen Koklapperne.
- at gøre området tilgængeligt med en A- stente.

Natur & Landbrug drøfter strategi vedrørende medlemsantal og mere synlighed omkring natureffekterne med græsningsselskabet på et af selskabets bestyrelsesmøder.

Plejemål for græsningsselskabet

Hjortespring Naturplejeforening kan stille mod en række **plejemål**:

- Successivt forbedre kvaliteten af område 2 og 3 med slåning af områder med meget ager-tidsel, stor nælde og kulturgræsser. Eksperimentet med slåning bør om muligt udføres i slutningen af maj og i slutningen af august, så der skabes lys og etableringsmuligheder til den øvrige vegetation og nyvækst til kreaturerne, så de også kan spise de nye skud fra planterne. Tidspunktet vil herved være afpasset med at dyrene er i folden i begyndelsen og som afslutning på sæsonen.
- Det bør undersøges, om det er muligt at få kontakt til en person eller kommunen, der har adgang til egnede maskiner, så det i fremtiden bliver muligt at slå et større areal, da slåning med le er tungt.
- Sikring af en kraftig og tidlig afgræsning af det potentielle overdrevsområde (område 5) for at holde vegetationen så lysåben som muligt, da der ikke kan justeres meget i fjernelse af næringsstoffer med afgræsning. Der kan i forsommeren opsættes midlertidige hegn på de botanisk bedste dele af overdrevet for at se planterne blomstre og bestemme dem.
- Fortsætte med høslæt på de to arealer i tilknytning til folden. Arealerne rummer mange overdrevsarter, og med høslæt stiles mod at øge den samlede artsrigdom i området. Høet kan fodres op i vestfolden. Naturplejeforeningen kan derfor forsøge at få flere med interesse for høslæt som historisk fænomen med i foreningen, og forsøge at få materialet bjerget som hø.
- Det at Naturplejeforeningen råder over tre folde kan udnyttes naturplejemæssigt, så afgræsningstrykket bidrager til at løse konkrete naturplejtiltag. Desværre er de tre folde, Vestfolden, Kildegårdsfolden og Fugletårnsfolden, ikke i direkte kontakt, så dyrene skal flyttes med vogn mellem foldene. For at tilgodese det lille vådområde (mindre fordampning og mindre skygge) og det potentielle overdrev, bør dyrene sættes på vestfolden først på sæsonen.
- En alternativ måde at opdele folden på kan være med midlertidigt hegn med udgangspunkt i området ved fangfolden, så læskur og vandingssted kommer med i den folddel, hvor dyrene aktuelt befinder sig.

Hjortespring Naturplejeforening kan sætte sig **vidensmål**:

- Lære at genkende nogle eller alle de registrerede arter og at finde flere arter til listen.

- Lære at genkende arter, der bør nyde fremme (konkurrence-svage arter) og arter, der ikke bør nyde fremme (kulturarter, konkurrence-stærke og næringsbegunstigede arter), såkaldte plus og minus arter.
- Vurdere om det er sandsynligt at få indvandring af flere plantearter til området gennem fodring med hør fra høslætområdet på naboarealet.
- Lave en liste over, hvilke nye arter der kommer til, hvis området nord for folden inddrages i afgræsningen.
- Lave lister over iagttagne svampe, fugle, padder, snog og insekter. Foreningen kan søge penge hos kommunen til guider på disse fagområder til endagsture, hvis det er emner ud over hvad foreningens ressourcepersoner formår.
- Beskrive områdets driftshistorie sammen med Herlevs Historiske Forening. Herunder forsøge at finde ud af, om områdets driftshistorie kan forklare den større artsrigdom og mere overdrevspræg i område 5 og de to områder med høslæt.

Naturkonsulent og biolog Anna Bodil Hald den 31. dec. 2004

Bilag 1

Planteregistrering i naturplejeforeningens vestfold i Hjortespring Kilen

Vestfolden blev besøgt i begyndelsen af september 2004 og arterne i fire områder blev registreret. De analyserede områder og deres betegnelse fremgår af figur 1.

- Område 1 består af et lille vådområde
- Område 2 er et fladt fugtigt til tørt område
- Område 3 er en skrænt op mod bebyggelsen
- Område 4 er et fladt område (ikke analyseret)
- Område 5 er et svagt skrånende tørt område

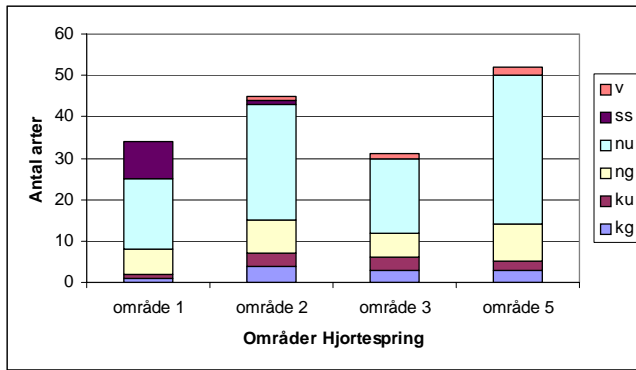
I forbindelse med registreringen blev der for hvert område lavet en planteliste med angivelse af points i forhold til deres forekomst på området i en tredelt hyppighedsskala:

- point = 3, hvis de enkelte arter var udbredt forekommende og dominerende i vegetationen, dvs. udgjorde hoveddelen af vegetationsbiomassen
- point = 2, hvis arten var udbredt forekommende uden at være dominerende
- point = 1, hvis arten forekom meget spredt eller med få individer i området.

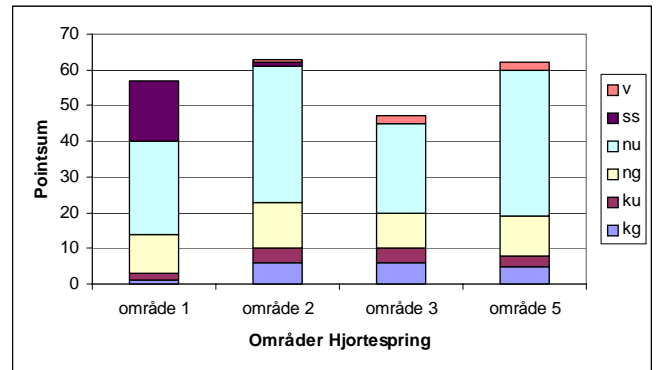
Der blev i 2004 i alt registreret 89 arter af karplanter. Dertil kommer registrering af brune frøer.

Af de i alt fundne 89 karplanter i området var 4 kulturgræsser, 3 kultururter, 14 var naturligt forekommende græs-arter, 56 var naturligt forekommende urter, 9 var star-, siv- eller karspore-arter og 3 var vedplanter, der forsøgte etablering på området (Figur 5A). Planterne kan også opdeles på arter, der forekommer i 'eng/kær', 'overdrev' og øvrige arter kaldet 'andet', der bl.a. rummer arter, der forekommer på forstyrrede næringsrige områder (ruderater), kulturarter og forvildede have-arter. En sådan opdeling viste, at der i området blev fundet 37 arter tilhørende 'eng/kær', 23 arter fra 'overdrev' og resten var 'andre' arter. Antal arter i disse artsgrupper per område fremgår af Figur 5C.

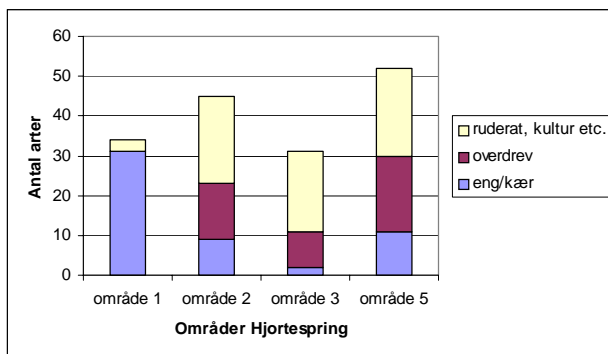
Foldene er karakteriseret ved at der kun er få kulturgræsser og –urter, med relativt flest i område 3 og færrest i det lille vådområde (Figur 5A). Det lille vådområde (område 1) har flest star- og siv-arter. Med hensyn til vegetationens fylde udtrykt ved pointsum ses, at star- og siv-arter udgør en relativ stor andel af biomassen i det lille vådområde (Figur 5B). Overdrevsområdet (område 5) har flest arter i alt, herunder flest 'overdrevsarter' (som er plus arter i naturplejesammenhæng) (Figur 5C). De tørre områder (område 2, 3 og 5) har både flest vedplanter (Figur 5A) og flest arter, der ikke hører til på overdrev (ruderat- og kulturarter) (Figur 5C).

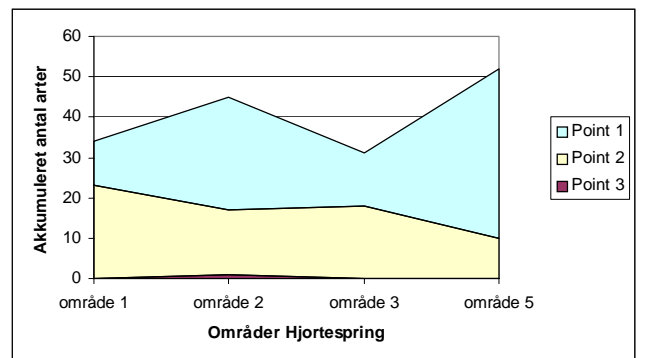
5A

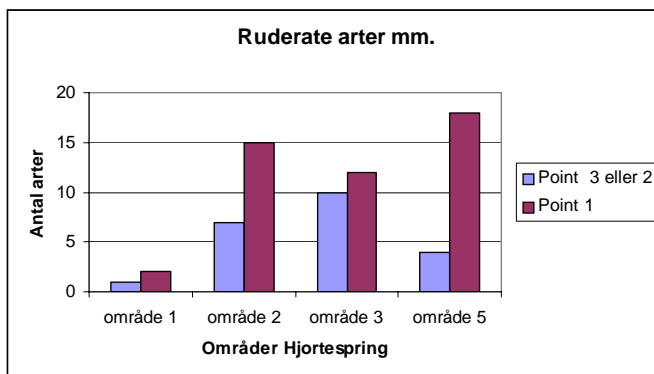
5B

5C

5D

5E

Figur 5.

Figur 5A: Antal arter i områderne fordelt på artsgrupper. ss: Star- og siv-arter; nu: Naturligt forekommende urter; ng: Naturligt forekommende græs-arter; ku: Kultururter; kg: Kulturgræsser.

Figur 5B: Artsgruppernes betydning i vegetationen udtrykt ved artsgruppernes pointsum.

Figur 5C: Antal arter i områderne fordelt på arter tilknyttet eng/kær, overdrev og øvrige arter.

Figur 5D: Arter fordelt på områder og efter point.

Figur 5E: Arter tilhørende kategori 'Ruderat, kultur etc.' afbildet efter deres betydning i vegetationen i de enkelte områder.

Planternes fylde i vegetationen blev registreret i form af points. Arter med point = 3 fylder mest, mens arter med point 1 kun forekommer med få individer. I alle områder udgør arter, der har fået point = 3 eller 2 mellem 10 og 20 arter (Figur 5D). Når der er tale om naturpleje skal det selvfølgelig være de naturligt forekommende arter, der dominerer, og det vil oftest være naturgræsser. Det er de arter, der udgør langt den største del af den plantemasse, der er tilgængelig for dyrene. Derfor er det vigtigt, at der blandt disse ikke er for mange arter, som dyrene vrager. De sporadisk forekommende arter (point =1) udgør mellem 10 og 40 arter i områderne (Figur 5D). Den største forskel mellem områderne udgøres således af arter, der har fået point = 1, dvs. arter, der forekommer meget sporadisk. Det er derfor vigtigt at vide om disse arter er plusarter, der er på vej ind, eller uønskede minus arter, der er ved at etablere sig. Som det ses af Figur 5E er det høje antal sporadisk forekommende arter, dvs. med point = 1, i område 5 og 2 fremkommet ved flere ruderat arter. Der er derfor grund til at holde øje med disse arter i forhold til overdrevarsarterne. I område 3 er ruderat arterne noget mere stabile, idet en stor del af dem har fået point = 3 eller 2. Her skal mere til for at få dem væk igen.

I 2003 blev der fundet arter, som kan karakteriseres som plusarter for området i naturplejemæssig sammenhæng (jvf. artsliste). Flere af disse arter, blev ikke fundet i 2004. Det kan skyldes, at området var afgræsset med får. De har en forkærlighed for at spise urter, hvorfor nogle af de savnede arter måske har gemt sig i vegetationen. De vil sandsynligvis dukke op igen. Nogle af de vådbundsarter, som blev registreret i 2003, men ikke i 2004, hører til på mudderbund. Fårene tramper ikke op i vådområdet som kreaturer. Derfor har de arter, der hører sammen med mudderflader, ikke haft de rette spiringsbetingelser.

Eksperimenter og analyser (forslag til Hjortespring Naturplejeforening)

- Slåning af et område med ager-tidsel, stor nælde og kulturgræsser på skrænten for at se, om det har effekt på artsdiversiteten. Slåning bør om muligt foretages både i slutningen af maj i slutningen af august.
- Kan nye ønskede arter spire og etablere sig? Forsøg med etablering fra frø fra naboområdet af en let genkendelig, naturmæssig uproblematisk enårig art. Dette forsøg er sat i værk i område 4 i 2004 (jvf. Figur 1).
- Hvor kommer arterne fra? Arterne kan kun komme fra frøbanken eller fra omgivelserne. Det er usandsynligt, at der kommer nye arter fra frøbanken. Fra omgivelserne kan vådbunds- og overdrevarsarterne komme fra øvrige moseområder rundt om de mange vandhuller henholdsvis overdrevarsarealerne på høslætområderne og det uplejede område nord for folden. En botaniktur til disse områder vil afsløre, hvilke eng- og overdrevarsarter, der findes i disse områder, og som ikke forekommer i Naturplejeforeningens vestfold. Turen kan laves som et offentligt arrangement inkl. børn.
- Den årlige botaniktur til naturplejforeningens område kan som et af sine formål have at genkende arterne og finde nye arter.

Naturkonsulent og biolog Anna Bodil Hald 31. dec. 2004